

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΥΠΟ ΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΤΟΣ Α΄.-ΤΟΜΟΣ Α΄.

(Ὅτι ἐστὶ περὶ τοῦ ἄν ὀσιωτέρου ἀνθρώπου
βουλευσάτω ἢ περὶ παιδείας καὶ αὐτοῦ καὶ
τῶν αὐτοῦ οἰκείων. (Πλάτ. Θιάγης.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Κ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

—
1879

Ἐσχύτως δὲν εἶναι διόλου ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὸ ἐμπειρικὸν σύστημα ἄρχεται ἡ διδασκαλία ἀπὸ τῶν γενικῶν ἐννοιῶν καὶ χωρεῖ πρὸς τὰς ἀτομικὰς, ἐκτὸς ἂν ταῦτα λέγων ὁ κ. Κεχαγιᾶς ἀποβλέπει εἰς τὰ ἡμέτερα δημοτ. σχολεῖα καὶ οὐχὶ εἰς τὰ Γερμανικά.

(ἔπεται τὸ τέλος).

ΣΠ. ΜΟΡΑΙΤΗΣ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΠΑΡΑ ΡΩΜΑΙΟΙΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ.

(ιδ. συνεχ. σελ. 159)

ΜΕΡΟΣ Α΄.

Ἴνα δὲ μὴ φαίνηται τέλεον ἐλλείπουσα ἢ τῆς πολιτείας ἐπιμέλεια πιθανῶς ἐθεσπίσθη αὐθεντικῶς ὅπως οἱ τιμηταί, οἱ τὰ ἤθη τῶν πολιτῶν ἐπιτηροῦντες, συγκαταλέγωσιν εἰς τοὺς ἀτίμους ἐκείνους τῶν γονέων, ὅσοι περὶ τὴν τῶν ἰδίων παιδῶν ἀγωγὴν ἢ ἄγαν αὐστηροὶ ἦσαν ἢ τούναντίον ἄγαν ἐπιεικεῖς, ἢ καὶ ἀσεβεῖς. Τὸ σύστημα ἐν τούτοις αὐτὸ τοῦ ἰδία παιδαγωγεῖν τότε τέλος ἀνέλαθεν ἡ πολιτεία, ὅτε μεταβληθείσης τῆς καταστάσεως ταύτης καὶ τῶν ἠθῶν τῶν πολιτῶν ἀλλοιωθέντων ὁ ὅλος τῶν Ῥωμαίων βίος ἤρχισε νὰ διαστρέφηται καὶ νὰ διαφθείρηται. Διότι ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις ἡ ἀγωγή τοσοῦτον συνεδέστο τῇ παιδεύσει, ὥστ' ἐνόμιζον ὅτι εἰς ταύτην, ὡς κρείττονα καὶ σπουδαιότεραν ὄφειλον νὰ ἐφίστασθαι πλείονα προσοχὴν. Πρὸ πάντων δὲ περὶ πολλοῦ ἐποιούντο, ἵνα τὰς τῶν παιδῶν διανοίας ἰθύνωσι μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας εἰς τὰ ὁμολογουμένως κόσμια, τίμια καὶ ἔξοχα, ἐν ἐλάσσονι μοίρᾳ τιθέμενοι τὴν περὶ ταῦτα ἐξεζητημένην καὶ βαθύνουν παιδεῖαν. Ἄλλ' ἐπειδὴ, ἐπαυξηθείσης τῆς μαθήσεως καὶ τῆς ποικιλίας, ἡ δημώδης, ἡ μετρία παιδεία δὲν ἐφαινετο ἤδη ἐξαρκοῦσα, ἡ παιδευσις, ἢν ἐγνωμάτευον προτιμητέαν, ἐχωρίσθη ὁσημέρῃ τῆς ἀγωγῆς καὶ δὴ πλείους τῶν καθ' ἑκάστας ἐπιστημῶν ἐλλήνων διδασκάλων ἐκλήθησαν πρὸς διδασκαλίαν τῶν παιδῶν, ὅπερ ἐγένετο οὐχὶ ἐξαπιναίως ἀλλὰ κατ' ὀλίγον καὶ μάλιστα μετὰ τὴν ὑποταγὴν τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, ὅτε ἡ τῶν Ῥωμαίων πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐπικοινωνία κατέστη μείζων. Ἐντεῦθεν συχνοὶ τῶν Ἑλλήνων εἴτε δίκην αἰχμαλώτων ἐν Ῥώμῃ ἀχθέντες, εἴτε δι' ἐσωτερικὰς τῶν πολιτειῶν διχοστα-

σίας και ἔριδας τῶν ἰδίων πατρίδων ἐκπεσόντες, εἴτε καὶ δι' ἀπορίαν μετοικοῦντες μισθοῦ χάριν μετέβησαν εἰς τὴν κατὰ τὸν Γεωγράφον περιβόητον πόλιν καὶ τῶν πλουσιωτέρων Ῥωμαίων τοὺς υἱοὺς ποικίλην παιδείαν καὶ τέχνας ἐδίδαξαν. Οἱ Ἕλληνες, ὡς δὴ ἀρίγνωτον, διὰ τε τὸ ἐπιχαρὶ τῶν ἠθῶν καὶ τὸ ποικίλον τῶν τάσεων ἐφείλκον εἰς ἑαυτοὺς τὰς διαθέσεις τῶν προκρίτων Ῥωμαίων. Ὅθεν τούτων οἱ εὐπατρίδαι πολλάκις προσελάμβανον εἰς τὰς ἑαυτῶν οἰκίας Ἕλληνας ἐξόχως πεπαιδευμένους, δεσμεύοντας ἐκείνους διὰ τῆς προσομιλίας. Εἰ καὶ συγγραφεῖς τινες Ῥωμαῖοι ἀποκαλοῦντες τοὺς Ἕλληνας Γραικύλους οὐχὶ σπανίως ἠτιῶντο ἀσταθείας, κενόσπουδίας καὶ αἰσχρουργιῶν καὶ αὐτὴν τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἀποροῦσαν λέξεων, τὴν δὲ λατινίδα φωνὴν δαψιλεστέραν ἐπωνόμαζον (ἴδ. Κικέρ. de Orat. I. 1, 1, 22. de Fin. 1, 3. Tuscul II, 15), οὐδὲν ἦττον κατενόουν τὴν ἐν τῇ παιδείᾳ καὶ ἐν ταῖς ἐλευθερίοις τέχναις ὑπεροχὴν καὶ διὰ πολλῶν ἄλλων χωρίων ἐγκωμιάζουσι τὸ διαπρεπὲς τῶν Ἑλλήνων, ὁμολογοῦντες ἀναφανδόν, ὅτι καὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἀπάσας τὰς ἐλευθεροπρεπεῖς μαθήσεις παρ' ἐκείνων ἐκέκτηντο (πρβ. Κικέρ. de Fin. 21 Tuscul ἐνθ. ἀνωτ. 11) ἐνθα ὁ μέγας ῥήτωρ τῆς Ῥώμης ἀποφαίνεται τάδε τῆξιονημόνευτα «*doctrina Graecia nos et omni limperarum geure superabat*» (τούτέστιν ἡ Ἑλλάς ὑπερέβαλεν ἡμᾶς κατὰ τὴν παιδείαν καὶ ἀπάσας τὰς μαθήσεις) (πρβ. καὶ Πλίνιον H. N. 8, 24). Πολλὰ ἐντεῦθεν παιδεύματα εἰς καλλιέργειαν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος τὸ ἀπάντων λογιώτατον ἔθνος κατ' ὀλίγον ἐνεκαίνισε παρὰ Ῥωμαίοις, ὥστε τὸ περίπυστον ἐκεῖνο τοῦ ποιητοῦ ἀνευρίσκειται *Graecia capta jerum victorem cepit et artes iutulit agresti Satio*¹. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι συνδεθέντες πρὸς ἀπειροπληθεῖς Ἕλληνας διὰ τε τῆς συνηθείας καὶ τῆς προσομιλίας παρέλαβον τὰς τέχνας ἐκείνας καὶ τὰς μαθήσεις, αἱ τινες τότε τὰ μάλιστα ἤκμαζον ἐν Ἑλλάδι, ἦτοι τὴν μελέτην τῆς γραμματικῆς καὶ τῆς ῥητορικῆς ἐπιμελῶς ὅσον περὶ αὐτὰς διατρίψαντες. Ἡ ἀρίστη δηλαδὴ τῶν Ἑλλήνων περίοδος εἶχε παρακμάσει, καὶ δὴ τὸ πρωτεῦον στοιχεῖον τῆς Ῥωμαϊκῆς παιδείας ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἀπέβη ἡ μελέτη τῆς γραμματικῆς καὶ τῆς ῥητορικῆς. Περὶ δὲ τοῦ συστήματος τῆς εἰς τὰ γράμματα παιδεύσεως, δι' οὗ τῶν παιδῶν αἱ διάνοιαι ἠδύναντο νὰ ἐξεγείρωνται πῶς καὶ νὰ ἐγγυμνάζωνται καὶ ἐκμορφῶνται, τότε τέλος ἦτο δυνατόν νὰ γίνηται λόγος, ὅτ' ἐν τοῖς παιδαγωγείοις ὠρίσθη

1 Ἡ ἠττηθεῖσα Ἑλλάς ἐνίκησε τὸν ἄγριον νικητὴν καὶ τέχνας (ἡγούρ μαθήσεις) εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἀγροῖκον Λάτιον.

ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διδασκάλων ὁ κύκλος τῶν διδακτέων μαθημάτων κατὰ ῥητὴν τάξιν καὶ δίκην προγράμματος. Τούτου δ' ἀρχὴ ἐγένετο μεταξὺ τοῦ α'. (293—244 π. Χ.) καὶ τοῦ β'. Φοινικοῦ πολέμου (218—212 π. Χ.), ἐπειδὴ ὁ Πλούταρχος ἐν ῥωμαϊκῷ ζητήματι 59 διαρρήδην μνημονεύει «ὅτι βραδέως ἐγένετο ἀρχὴ τοῦ ἐπὶ μισθῷ διδάσκειν καὶ πρῶτος ἠνέωξε παιδαγωγεῖον ὁ Σπύριος Καρβίλιος τοῦ Καρβιλίου ἐκείνου ἀπελευθέρου, τοῦ πρώτου τὴν ἰδίαν γυναικὰ διαζευχθέντος.» Ὁ πᾶτρων τοῦ ἀπελευθέρου αὐτοῦ Σπύριος Καρβίλιος Μάξιμος Ῥύγας, ὁ ἀπὸ τῶν Σάρδων θρίαμβον καταγαγὼν καὶ πρῶτος μνημονευόμενος ὡς διαζυγεὶς τὴν ἑαυτοῦ σύζυγον ὑπάτευσεν ἔτι 234 π. Χ. καὶ εἶτα 212 π. Χ. οἰωνοσκόπος ἀποδειχθεὶς ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν, (ἴδ. Α.β. XXVI. 23.) Τὴν δὲ τῆς γραμματικῆς ἐπιτομὴν λέγεται Κράτης ὁ Μακεδόντης, ὁ τῶν Ἀλεξανδρίνων ἀντίπαλος περὶ τὸ 170 π. Χ. ἀκμάσας καὶ μετὰ τοῦ Ἀθανάτου Ἀριστάρχου (160 π. Χ.) εἰς τοὺς κρατίστους γραμματικούς καὶ κριτικούς καταλεγόμενος, πρῶτος εἰς Ῥώμην εἰσαγαγών. Οὗτος λοιπὸν συμπροσβύσας τοῖς ὑπὸ Ἀττάλου εἰς τὴν σύγκλητον ἀπεσταλμένοις ἀφίκετο ἐν Ῥώμῃ κατὰ 167 π. Χ. ὀλίγον ὕστερον τῆς τελευτῆς τοῦ ποιητοῦ Ἐννίου καὶ κατὰ τὴν κώμην τοῦ Παλασίου ἐξολισθήσας καὶ ἐν τῇ ὁπῇ διώρυχος θραύσας τὴν κνήμην καθ' ἅπαντα τὸν χρόνον τῆς θεραπείας πολλάς συνεχῶς ἐποιήσατο ἀκροάσεις τοῖς Ῥωμαίοις καταστάς ὑπογραμμὸς πρὸς μίμησιν (ἴδ. Σουετών. de illustr. Grammat 2).

(ἔπεται συνέχεια).

N. ΠΕΤΡΗΣ.

Ε'.

Οὐδὲν τὸ μικροῦ λόγου ἄξιον ἐν τῇ διαγωγῇ τοῦ παιδός.

(ἴδ. συνεχ. ἐν σελ. 160).

Τὸ παράδειγμα, ὅπερ ὁ παιδαγωγὸς δίδει εἰς τὸν παῖδα εἶνε δραστηκώτερον τῶν περιπαθεστέρων καὶ εὐλογωτοτέρων λόγων. Οἱ παῖδες εἶνε καθ' ὑπερβολὴν πονηροί, πανοῦργοι, λίαν ἀνοικτομμάται, ἀσίποτε διατελοῦσιν ἐν παρατηρήσει, κρίνουσι κατὰ τὸν ἰδιάζοντα αὐτοῖς τρόπον καὶ ἀναφορὰν τὰς πράξεις τῶν ἀνδρῶν, καὶ μάλιστα τὴν δίαιταν τῶν γονέων των. «Ὅσον περιπαθεῖς καὶ ἀνῶσιν οὐ λόγοι, δὲν δύνανται νὰ ἐμποιήσωσιν εἰς τοὺς παῖδας τόσην ζωηρὰν παράστασιν τῶν ἀρετῶν.